

Theseus, Arene ja AMKit

Tässä muistiossa avaan kahta ajankohtaista asiaa, jotka koskevat Theseusta, jonka sopijaosapuoli ja rekisterinpitäjä Arene on.

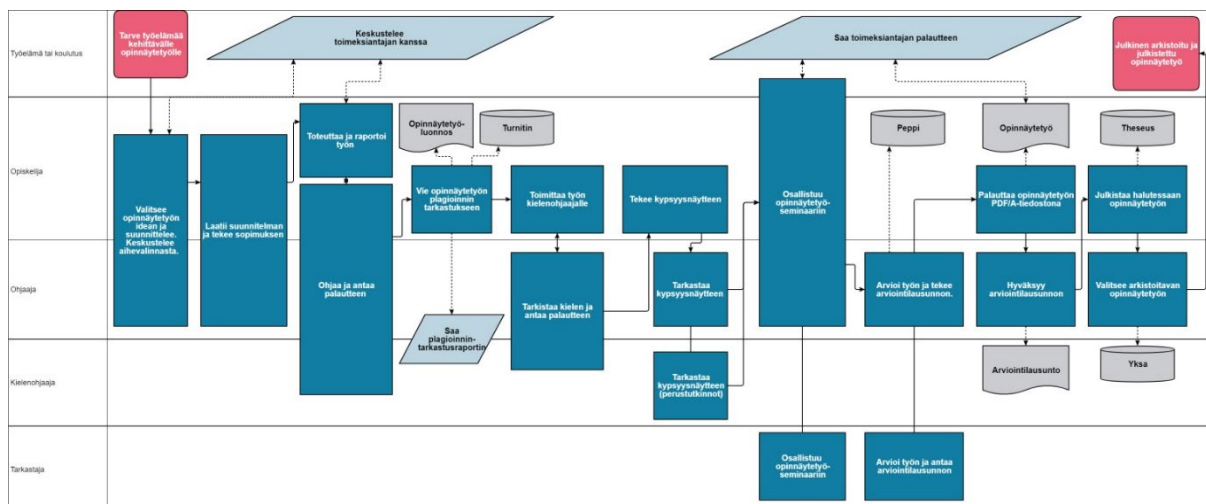
Opinnäytetöiden pitkäaikaissäilytys

Ammattikorkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin kuuluu opinnäytetyö. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014.) AMK-opetus on lain mukaan julkista ja ammattikorkeakouluja koskee myös Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta.

Arkistolaitos on määrännyt 18.9.2014 päätöksellään pysyvään säilytykseen ammattikorkeakoulujen ja niitä edeltäneiden väliaikaisten ammattikorkeakoulujen (391/1991) ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon liittyvät, lopputyönä laaditut opinnäytetyöt sähköisessä muodossa siitä lähtien kun niitä on sähköisessä muodossa.

1. Opinnäytetyö on julkinen asiakirja
2. Opinnäytetyö on pysyvästi säilytettävä asiakirja

Jokainen ammattikorkeakoulu määrittää itse tarkemmin opinnäytetyön tekemisen prosessin, opinnäytetyön laajuuden, muodon, vastuut, sopimukset, käytettävät järjestelmät, miten opinnäytetöiden julkisuudesta ja pitkäaikaissäilytyksestä huolehditaan ja niin edelleen. Korkeakoulut kuvaavat prosessit esimerkiksi toiminnanohjausjärjestelmässään.

Esimerkiksi Xamkissa opiskelija luovuttaa valmiin opinnäytetyönsä Wihissä, jonka jälkeen **ohjaava opettaja** lähettää opinnäytetyön Xamkin käytössä olevaan arkistopalvelu Yksään, josta

opinnäytetyö on saatavissa pyynnöstä. Opinnäytetöiden metatietoja voi hakea avoimesta käyttöliittymästä. Xamkissa Yksään menevät kaikki opinnäytetyöt. Xamkissa opiskelija voi ITSE valita, haluaako hän julkaista opinnäytetyönsä Theseuksessa. Tämä on Arenen suositus.

Monissa muissa ammattikorkeakouluissa opinnäytetyöt tallennetaan Theseuksen avoimeen ja/tai käyttörajattuun kokoelmaan (ks. <https://submissions.theseus.fi/ohje11.htm>).

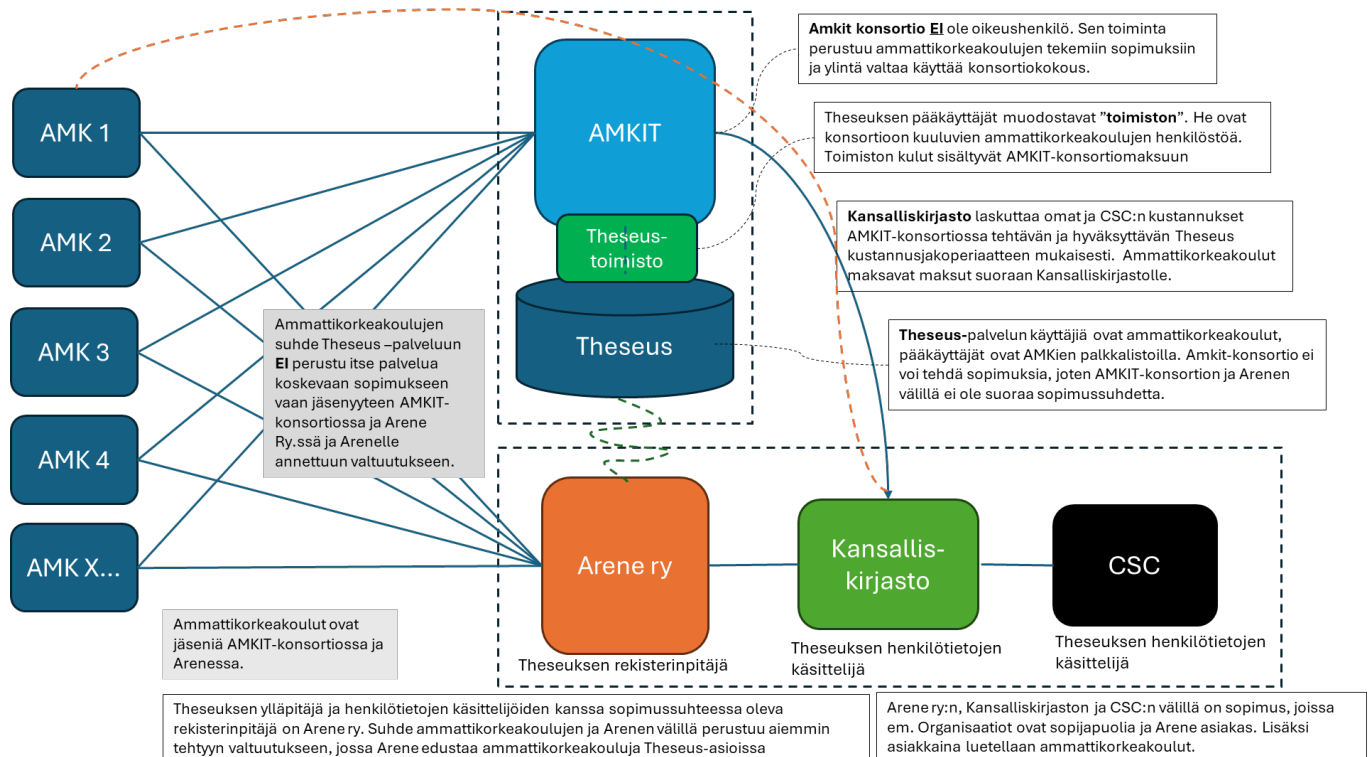
Koska opinnäytetyöt on lopulta pystyttävä säilyttämään pysyvästi, on jo jonkin aikaa etsitty sopivaa ratkaisua pitkäaikaissäilytyksen toteuttamiseksi varsinkin niiden ammattikorkeakoulujen keskuudessa, jotka käyttävät Theseuksen käyttörajattua kokoelmaa. Tätä tarkoitusta varten pidettiin keväällä 2025 työpaja, jossa oli mukana edustus Kansallisarkistosta, Kansalliskirjastosta, CSC:stä, Arenesta ja Amkit-konsortion Theseus toimiston asiantuntijat.

Jotta asia etenisi, kokouksessa päätettiin pyytää edellä mainituilta organisaatioilta kuvaus, miten he pitkäaikaissäilytyspalvelun järjestäisivät ammattikorkeakouluille. Kuvaus liitteessä.

Koska Theseukseen liittyvät roolit, vastuut ja toimijaverkostot ovat melko monitahoiset, olisi tässä vaiheessa tärkeää, että Arene Theseus-palvelun keskeisenä toimijana, allekirjoittaisi tietopyynnön yhdessä AMKIT-konsortion kanssa. Oisiko tämä mahdollista? Tietopyynnöllä tavoitellaan tietoa, kyse ei ole varsinaisesta tarjouspyynnöstä. Tietopyyntö liitteessä.

2. Arene, AMKIT, ammattikorkeakoulut ja Theseus

Theseukseen liittyvä sopimusten ja vastuiden rakenne on melko haastava hahmottaa. Theseus palvelun ”tarjoaa” Arene, joka toimii myös Theseuksen rekisterinpitäjänä ja varsinaisena (ensimmäisenä) sopijaosapuolena ainakin vuoden 2018 sopimuksessa Arenen ja Kansalliskirjaston välillä. AMKIT-konsortio tarjoaa palvelussa pääkäyttäjäpalveluja. Kansalliskirjasto tarjoaa yhdessä CSC:n kanssa teknisen alustan.

Jollakin aikavälillä olisi hyödyllistä tarkastella nykyistä sopimus- ja toimijarakennetta esimerkiksi tietosuojan ja vastuukysymysten näkökulmasta. Aikanaan tämä erinomainen palvelu on luotu ja sopimukset tehty silloisen lainsäädännön mukaan. Lähiaikoina olisi nähdäkseni hyvä arvioida ja käydä keskustelua siitä, onko esimerkiksi Arene tässä tapauksessa yksin tai lainkaan rekisterinpitäjän asemassa ja mikä tarkasti ottaen on ammattikorkeakoulujen sopimuksellinen status. Korostan, että palvelu on erinomainen ja sen ylläpito nykyisellä rakenteella on kustannustehokasta suhteessa palvelun erittäin suureen myönteiseen maineeseen. Nykyinen sopimusrakenne saattaa olla myös toimiva. Silti jonkinlainen, esimerkiksi ulkopuolinen arvioija voisi auttaa kehittämään kokonaisuutta.

LUONNOS

Palvelukuvauspyyntö Theseus-julkaisuarkiston pitkäaikaissäilytysratkaisua varten

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ja AMKIT-konsortio kartoittavat pitkäaikaissäilytyksen palveluja ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto Theseukselle. Kartoitus pohjaa Arkistolaitoksen Päätökseen ammattikorkeakoulujen opinnäytteistä 19.6.2014 ([AL/2897/07.01.01.03.01/2014](#)) sekä [aikaisemmin tehtyyn selvitystyöhön ja ohjeeseen](#).

Tämä alustava pyyntö kartoittaa palveluntuottajilta palvelukuvauksia Theseus-julkaisuarkiston pitkäaikaissäilytykseen Arkistolaitoksen (Päätös ammattikorkeakoulujen opinnäytteistä [AL/2897/07.01.01.03.01/2014](#)) vaatimalla tavalla. Toivomme ratkaisuja ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden Arkistolaitoksen päätöksen mukaiseen pitkäaikaissäilytykseen. Saatuja kuvauksia käytetään jatkotoimien suunnitteluun.

Theseus

Theseus on Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n tarjoama palvelu, joka tarjoaa Suomen ammattikorkeakoulujen käyttöön julkaisuarkiston opinnäytetöiden sekä julkaisujen avoimeen julkaisemiseen verkossa. AMKIT-konsortio hallinnoi palvelua ja Kansalliskirjasto on Theseuksen tekninen ylläpitäjä. Theseus on otettu käyttöön virallisesti vuonna 2009. Vuonna 2019 julkaisutietojen tallennuspalvelu Justus integroitiin Theseuksen julkaisujen tallennusprosessiin ja vuonna 2021 otettiin käyttöön opinnäytetöiden tallennusvaihtoehtona avoimen kokoelman lisäksi käyttörajattu kokoelma. Monella ammattikorkeakoululla on Theseuksen lisäksi käytössä omia ratkaisuja opinnäytetöiden arkistointiin.

Theseuksessa on tällä hetkellä vajaa 300 000 opinnäytetyötallennusta ja kartunta on noin 25 000 opinnäytetyötä vuodessa. Opinnäytteet on tallennettu pääsääntöisesti erilaisissa pdf-formaateissa. Aineisto sisältää alunperin digitaaliseksi valmistettujen tiedostojen lisäksi pienen määrän paperisista opinnäytetöistä skannattuja tiedostoja sekä opinnäytteisiin liitteinä liittyviä video- ja äänitiedostoja.

Pyydettävät tiedot

Pitkäaikaissäilytysprosessi

1. Kuinka Theseuksen sisältämät opinnäytetyöt siirretään pitkäaikaissäilytykseen?
2. Mitä vaiheita pitkäaikaissäilytyksen aikainen prosessi teillä sisältää?
3. Miten siirto- ja säilytysprosessit alustavasti toteutettaisiin Theseuksen osalta?
4. Pystytäänkö kaikki opinnäytetyöt käsittelemään prosesseissa ja jos ei, niin mitä poikkeuksia prosesseissa voi ilmetä?

Validointi ja tiedostomuotojen korjaukset

1. Miten tiedostojen kelpoisuus pysyvään säilytykseen validoidaan?

2. Tarjoatteko Theseuksen PDF-muotoisille opinnäytetöille konversiota?
3. Tarjoatteko automatisoituja tai manuaalisia korjauksia tiedostoille, jos ne eivät ole pitkäaikaissäilytykseen sopivia?
4. Kuka vastaa korjausten tekemisestä?
5. Minkä tasoisia (semanttista, loogista tai bittitason) ratkaisuja tarjoatte ja voiko aineisto koostua näistä eri tasoista vaihtelevasti?
6. Miten huolehditte aineistojen säilymisestä käytettävänä ja eheinä?

Aineistojen kuvailu, pääsy aineistoihin ja aineistojen siirrot

1. Miten ja kuka pääsee käsiksi säilytettyihin aineistoihin ja niiden kuvailutietoihin osana pitkäaikaissäilytystänne?
2. Onko aineisto palautettavissa ammattikorkeakouluihin? Jos on, niin miten?
3. Säilyykö aineistoihin liittyvä metadata (Theseuksessa Dublin Core -formaattissa)?
4. Millaista metadataa (kuvailevaa, teknistä, hallinnollista) prosessissanne säilytetään ja tuotetaan?
5. Miten aineistoa ja niihin liittyviä kuvailutietoja on mahdollista siirtää pois palvelustanne?

Tuki ja yhteydenpito

Millaista tukea, koulutusta, perehdytystä tms. tarjoatte aineiston toimittajalle prosessin eri vaiheissa?

Palvelun käyttöönoton aikataulu

1. Milloin ensimmäiset opinnäytetyöt voitaisiin siirtää palveluun?
2. Kuinka kauan arvioitte opinnäytteiden siirtojen kestävän?

Palvelumallit ja muutokset

Theseuksessa oleva aineisto karttuu jatkuvasti ja elää ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessien muutoksen mukana. Lisäksi Theseuksen tekniset ratkaisut myös muuttuvat esimerkiksi Dspace-ohjelmiston versiopäivitysten myötä.

Miten palvelunne vastaa muuttuvaan kartuntaan, sisältöihin ja julkaisuarkiston muuttuviin teknisiin ratkaisuihin?

Kustannukset ja sopimukset

1. Millaisia kustannuksia palvelumallin käyttöönottoon näkemyksenne mukaan koituisi palvelun käyttöön ottaville ammattikorkeakouluille? (Arvio siitä, mistä kustannus saattaisi syntyä).
2. Näkemyksenne siitä, millaisilla ja keiden välisillä sopimuksilla palvelun käyttöönotto ja ylläpito tulisi mielestänne sopia?

Vastaukset ja aikataulu

Toivomme vastauksia (syyskuun 2025 loppuun menness?) mennessä. Vastaukset voi toimittaa sähköpostitse alla olevaan osoitteeseen. Jos tarvitsette lisätietoa, olemme (kuka, Pekka? Theseus-toimisto? Arene?) mielellämme tavoitettavissa.

Yhteystiedot

Pekka Uotila

Theseus-toimisto? Arene?)